



Volgende top lijkt gezet

De krachtige herstelbeweging vanaf de bodem bij 500,45 lijkt afgelopen. De AEX heeft gisteren belangrijke weerstanden getest, maar die bleken te sterk. Ook vormde hij daarbij een groot toppatroon.

Is de derde herstelbeweging sinds juli bij de weerstand van 534 geëindigd?

De jaartop van 576,90 van eind juli is het startpunt gebleken van een correctieve beweging. De top ontstond tijdens een 'overshoot' (even doorschieten) door de weerstand van de toppenzone rond 574. Daarmee liggen in die zone nu drie toppen van dit jaar: een zware weerstandzone. Na de vorming van de 576,90 brak de AEX neerwaarts door zijn stijgende bodemlijn in het middellangetermijnbeeld. Dit was voor mij een van de aanwijzingen om mijn opinie voor de lange termijn te verlagen van Long naar Neutral, de eerste verlaging van deze opinie sinds begin 2009. De stijgende middellangetermijn-bodemlijn liep langs de bodems van de eerste twee correcties van dit jaar (516 en 544). Uiteindelijk ontstonden tussen juli en begin oktober twee lagere toppen: bij 565,60 en 554,30. De laatste top, van eind september, was het startpunt van een forse vrije val van 54 punten en eindigde vorige maand bij 500,45. Hiermee zette de AEX een belangrijke langetermijn-steunzone onder druk, maar brak deze niet. Het is normaal als een doorbraak door een cruciaal langetermijnsteun enige tijd in beslag neemt.

Zone 533,50 – 534 precies getest gisteren

Met de herstelbeweging die volgde op de daling, werd de zeer steile neerwaartse versnellingsfase afgesloten. De steil dalende toppenlijn vanaf de 554,30 raakt ook maar één lagere top: die bij 533,50. De doorbraak door de dalende toppenlijn creëerde een verdere herstelmogelijkheid voor de vorming van de volgende lagere top. De zone 533,50 – 534 was een belangrijke richtzone hiervoor en werd gisteren precies getest.

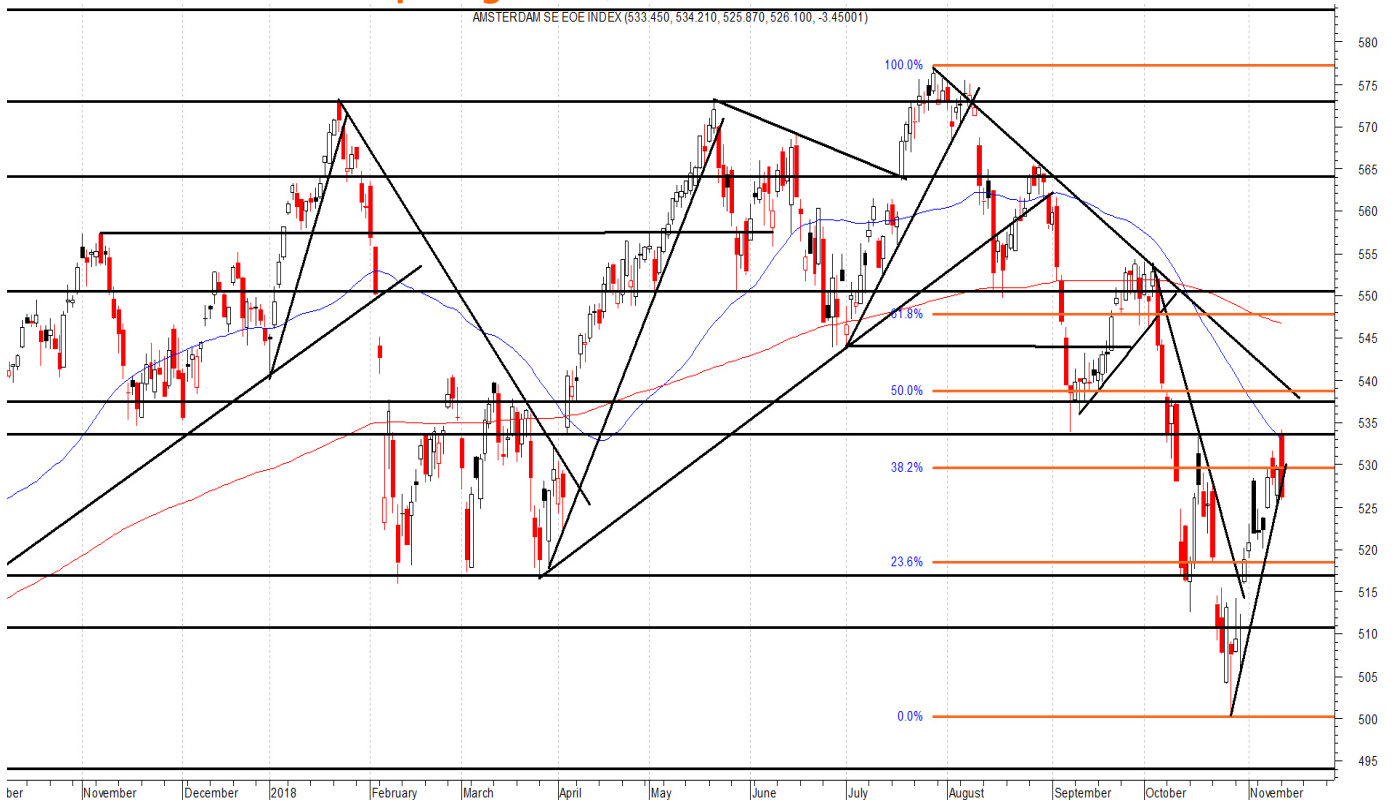
Visie technische analyse:

korte termijn	lange termijn	steunniveaus	weerstandniveaus
Short	Neutral	525 / 524,85 / 523,80 / 520,15 / 516	533,50 – 534 / 539 / 539,60 / 544



Bas Heijink werkt sinds 1998 bij ING en is sinds 2008 technisch analist bij het Investment Office. Bas studeerde Beleidsgerichte Financiële Economie aan de Radboud Universiteit Nijmegen. In 2014 ontving hij een 'Gouden Stier' als winnaar van de publieksprijs 'Beste beleggingsexpert' van beleggingsite belegger.nl. In 2016 en 2017 ontving hij een 'Gouden Stier' als winnaar van de publieksprijs 'Beste technisch analist'.

Grafiek AEX-index op dagbasis, slotkoers 12 november



Bron: Reuters Metastock XV, 13 november 2018, Zie ook onze [uitleg van technische begrippen](#)

Grote bearish engulging bij weerstand van 534 gevormd

De huidige en 3^e herstelbeweging is tot op heden de krachtigste herstelbeweging van deze terugval sinds de top van juli dit jaar. Vanaf de 500,45 is de AEX ruim 33 punten opgelopen en vormde gisteren een intraday-top bij 534,20. Hiermee werd de belangrijke weerstandszone van 533,50 - 534 met succes teruggetest. In deze zone liggen de voormalige septemberbodem en de top van medio oktober. Verder ligt hier momenteel ook het dalende 50-daags gemiddelde. Een belangrijke weerstandszone. Gisteren opende de AEX nog met een forse openingsgap, maar deze werd uiteindelijk in zijn geheel gesloten. Als we kijken naar de candlesticks van de laatste 2 handelsdagen dan werd ook een groot toppatroon gevormd, een zogenoemde bearish engulging. Wel is de opvolging hierna belangrijk in de komende dagen. Voor bevestiging van dit patroon is een verdere daling tot onder de bodem van dit patroon nodig. Deze is te vinden bij 525. Een ander belangrijk punt dat wijst op topvorming is de neerwaartse doorbraak onder de stijgende kortetermijnbodemplijn. Deze startte bij de 500,45 en werd gisteren op slotbasis doorbroken. Verder heeft de RSI een lagere top gevormd, precies langs zijn langere dalende toppenlijn. Zodra de AEX in de komende dagen toch boven de 534 weet te breken en te sluiten, ontstaat meer opwaartse ruimte richting de dalende toppenlijn langs de toppen van 576,90, de 565,60 en 554,30. Deze dalende toppenlijn is nu te vinden bij 539,60. Pas een structureel slot hierboven zorgt voor de eerste verbeteringen. In dat scenario zal mijn neerwaartse gericht visie voor het komende jaar niet verdwijnen, maar ontstaat wel de mogelijkheid van een langere en bredere consolidatie. Voor de komende dagen acht ik de kans realistisch dat meer neerwaartse druk zal ontstaan en de bevestiging onder de 525 wordt gegeven. Daaronder kan de druk in de komende weken richting de zone 498 - 501 weer worden opgevoerd. Steunpunten onder de 525 liggen onder andere nog bij de openstaande gap tussen 523,80 - 524,85, de recente bodem bij 520,15 en de bredere openstaande gap tussen 512,30 en 516.

Technische conditie internationale aandelenmarkten verder verslechterd

In het middellangetermijnbeeld is er sprake van de afronding van een grote topformatie dit jaar met de vorming van een drievoudige topzone bij 574. Hier werden op de maandgrafiek ook een drietal toppatronen gevormd, begin dit jaar een bearish engulging, in mei een shooting star en augustus werd afgesloten met een dark cloud cover. Voor de komende weken tot enkele maanden verwacht ik de voorzetting van de dalende trend naar lagere bodems. Een doorbraak daarbij onder de 498 - 501 zou in het langetermijnbeeld een aanzienlijke verdere verslechtering opleveren. In dat scenario is de kans realistisch dat de AEX in 2019 op weg kan naar de zone 400 - 410. Er zijn nog een aantal bovenliggende steunpunten te vinden bij onder andere de 475 en 457. Ook is de kans in dat scenario groot dat de neerwaartse beweging gepaard gaat met krachtige en tussentijdse herstelbewegingen voor de vorming van lagere toppen en daarmee de contouren van de dalende trend. In veel Europese indices werden dergelijke cruciale langetermijnsteunniveaus al gebroken. Zo wist de DAX al zijn sinds 2009 stijgende bodemplijn te breken en ook onder de 11.900 een twee jaar durend hoofd-schouderpatroon te activeren. Deze bewegingen zagen we ook in de STOXX Europe 600 waarbij de huidige herstelbeweging zorgt voor een terugtest naar de neklijn van dit patroon. In de VS zijn veel voorlopende indices (SOX, Russell 2000 en DJ Transport) in de afgelopen maanden ook door belangrijke steunpunten gezakt en hebben een aanzienlijk neerwaarts potentieel in het verschiet.

Wat is technische analyse?

Technische analyse (TA) is een analysemethode waarbij in koersgrafieken en andere marktdata naar trends en herkenbare patronen wordt gezocht. Op grond daarvan doet de technisch analist uitspraken over de situatie op korte en lange termijn in de betreffende markt. De belangrijkste gegevens die hij hiervoor gebruikt zijn de koers, het handelsvolume en de tijd. De analist gaat er vanuit dat marktbevingen de uitkomst vormen van gedrag van beleggers. In de koersgrafieken ontstaan daardoor trends en andere koerspatronen. TA is niet zozeer het voorspellen van koersbevingen als wel het schetsen van de meest waarschijnlijke toekomstscenario's op basis van marktgegevens. De TA zal geregeld afwijken van de fundamentele visie. Onze beleggingstrategieën komen voornamelijk tot stand op basis van fundamentele analyse. Zie ook onze [uitleg van technische begrippen](#).

Disclaimer

Deze beleggingsaanbeveling is opgesteld door Bas Heijink, technisch analist, en is uitgebracht en voor het eerst verspreid op 13 november 2018, 7.52 uur door het ING Investment Office, onderdeel van ING Bank N.V. Voor het opstellen van deze beleggingsaanbeveling is gebruik gemaakt van de volgende wezenlijke informatiebronnen: S&P Capital IQ, Bloomberg, CreditSights, Oddo Securities, Standard & Poor's, Thomson Reuters Datastream, Moody's, Fitch, UBS Neo en Reuters Metastock. Deze beleggingsaanbeveling is gebaseerd op de volgende waarderingsgrondslagen, methoden en aannames: koerswinstverhouding, koersboekwaardeverhouding en net asset value (NAV). Voor deze beleggingsaanbeveling zijn geen beschermde modellen gebruikt. Een beschrijving van het ING-beleid ten aanzien van informatiebarrières en belangenverstremgeling kunt u [hier](#) vinden.

Tenzij anders vermeld, zal ING Bank N.V. de beleggingsaanbeveling niet actualiseren. Ontwikkelingen die zich na het opstellen van deze beleggingsaanbeveling hebben voorgedaan, kunnen van invloed zijn op de juistheid van de aannames waarop deze beleggingsaanbeveling is gebaseerd. Beleggingsaanbevelingen worden over het algemeen 2 tot 4 keer per jaar herzien. Deze beleggingsaanbeveling behelst geen individueel beleggingsadvies maar slechts een algemene aanbeveling waarop beleggers hun beleggingsbeslissingen mede kunnen baseren en vormt geen uitnodiging tot het aangaan van welke overeenkomst of verbintenis dan ook. Deze beleggingsaanbeveling is gebaseerd op aannames en vormt geen garantie voor een bepaalde ontwikkeling of resultaat. Aan deze beleggingsaanbeveling kunnen geen rechten worden ontleend. Beslissingen op basis van deze beleggingsaanbeveling zijn voor uw eigen rekening en risico. Noch ING Bank N.V. noch ING Groep N.V. noch enige andere rechtspersoon die tot de ING Groep behoort, aanvaardt aansprakelijkheid voor enige schade in welke mate dan ook die voortvloeit uit het gebruik van bovenstaande beleggingsaanbeveling of de daarin opgenomen informatie.

Beleggen brengt risico's met zich mee. U kunt uw inleg of een deel ervan verliezen. De waarde van uw belegging kan fluctueren. In het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst.

ING Bank N.V. is niet geregistreerd als broker-dealer en investment adviser zoals bedoeld in de Amerikaanse Securities Exchange Act van 1934, respectievelijk de Amerikaanse Investment Advisers Act van 1940, zoals van tijd tot tijd gewijzigd, en evenmin in de zin van andere toepasselijke wet- en regelgeving van de afzonderlijke staten van de Verenigde Staten van Amerika (hierna tezamen: "Amerikaanse beleggingswetgeving"). Deze beleggingsaanbeveling is niet gericht tot en niet bestemd voor "U.S. Persons" in de zin van de Amerikaanse beleggingswetgeving. Kopieën hiervan mogen niet worden verzonden of worden meegebracht naar de Verenigde Staten van Amerika of worden verstrekt aan U.S. Persons.

ING Bank N.V. is statutair gevestigd te Amsterdam, handelsregister nr. 33031431 Amsterdam en staat onder toezicht van Autoriteit Financiële Markten AFM. ING Bank N.V. is onderdeel van ING Groep N.V.

Alle rechten voorbehouden. Deze beleggingsaanbeveling mag niet worden veevoudigd, gekopieerd, gepubliceerd, opgeslagen, aangepast of gebruikt in welke vorm dan ook, online of offline, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ING Bank N.V. ©2018 ING Bank N.V., Amsterdam.